

Resolutie vanden Staeten van Hollandt, op seeckere Vertooch aen hem-luyden ghedaen, van weghen den dienaers des goddelijcken woordts vanden kercken van Hollandt

<https://hdl.handle.net/1874/9185>

41

KB 724

207

RESOLVTIE

Wanden Staeten van

Hollandt / op seeckere Uertooch aen hem-luyden ghedaen / van wegghen den Dienaers des Goddelijcken Woordts van Kercken van Hollandt.

TOT DELF,

By Aelbrecht Hendrickz. Drucker Ordinaris der Staeten s'Landts van Hollandt, 1587.

MET PREVILEGIE.

¶ Resolutie vanden Staeten van Hollandt op seeckere
Vertooch aen hemluy den ghedaen, van vveghen den
Dienaers des Goddelijcken vvoorts vande Kercken
van Hollandt.

Die Eedelen en Ghedeputeerden vanden Ste-
den van Hollandt en West-vrieslandt Staets-
ghewijse vergadert / ghehoort / ghesien ende
gheexamineert hebbende / het Vertooch aen
hen-luydē by Henricum Corputium / Arnol-
dum Cornelij / Petrum Hoozeau ende Petrum Euerardi /
Dienaren des Goddelijck Woordts in qualiteyt als gelast
byden Ghedeputeerden der Kercken van Zuyt en Noort-
hollandt / ghedaen ende ouerghelenuert den 15^{en}. deser maent
vā October / Hebbē naer rijpe deliberatie daer op voor-
mit-woort verclaert dat de Staten van Hollandt zedert den aen-
vanck vanden jeghenwoordighen Oorloghe / alle heure ac-
tien daer nae hebben ghedirigeert dat den Welstandt deser
Landen / by handt-houdinge vande waere Christelicke ge-
refoormeerde Religie / Eentsamenlick die gherechticheyde /
vryheden / privilegien ende loffelijcke ghebruyckē deser Lan-
den mochten worden ghebozderd en gheconserueert. / daer-
jonne sy-luyden met alsulcke standtvasticheyde / niet min in
teghenspoet als in voorspoet hebbē getontinueert / (sonder
hem deur eenich ghewelt ofte aengheboden accoorden daer
van te laten dibarteren / als sy oock bozder verhoopen met
Godes hulpe te continueren /) dat sy vastelick vertrouwen
dat Godt den Heere Almachtich hem daer deur ouer dese
Landē bozder erbarmen en een gheluckighe wtcomste ver-
leenen sal / tot welcken en gheen ander eynde die onder rech-
tinghe die sy-luyden aen eenighe Dienaren des Goddelijc-
ken woorts voor Diryteren lest-leden hebben doē doen / ooc
ghestrect heeft op dat de selve en haere mede-broederē daer
van verseeckert zijnde / des te beter mochten gherust zijn in

trouwelick bedienen van hare opgheluyde Ampten / en be-
vorderen van alle eenicheyt ende gherullicheyt onder de ge-
meente / en is den Staeten van herten lief / dat by eenen pe-
ghelijcken den Welstandt deser Landen toeghedaen / ende
bysonder byden Dienaren des Goddelijcken Woorts hen-
luyden vertoont en gheopent wort / t'ghene totte voorseyde
Welstandt noodich soude moghen wesen.

Mie vrome Chyristenen ende goede Patriottē hebben
meer als reden omme van herten bedzoekt te wesen /
(ghelijck die Staeten voorū mit en onder hem luy-
den wt gantscher herten bedzoekt zijn) dat inde naeste vier
berleden Jaren den cours onses voordeels optē al-ghemey-
nen Opandt des Vader-landts en der kerckē Chyristi is ge-
stoptet / ende dat die Landē in af-breck / verderft en verloop /
ghecomen zijn / Daer voorwaer de Staeten voornoemt en
kunnen bouē die ghemeene oirsaecke vanden (wesende onse
sonden) gheen ander binden dā dat eenighe / so groote Per-
sonnagien als andere / hen inde Regieringhe (onder pretert
vande ghereformeerde Religie seer grootelick toeghedaen te
wesen) eerst in de Naghebuere Provincien gheingereert / en
aen hare syde eenighe vande principaelste Dienaers des
Goddelijcken Woorts ghecreghen hebbende / het byer van
tweedracht ende oneenicheydt / so tusschen die Heeren ende
Personnagien als den Provincien (professie vāde gherefor-
meerde Religie doende) sulcx hebben ghestoect / dat sy eerst
seckeren langhen tijdt so int openbaer als onder die handt /
niet anders en hebbē ghearbeydt dā omme mijn Heere den
Prince van Orangien Hooch-loflicker Ghedachten (die so
veel voorde Welstant deser Landen mit goet ende bloet ge-
daen ende gheleden hadde) ende den Staeten van Holland
en Zeelant / (die hen so vromelick / getrouwelick / onberāder-
lyck / ende soo veel jaren ten seluen eynde ghequeten hebben)
onder die goede ghemeente in haet / op-spraeck ende naedec-
ken

ken te brengen/ende selve te weghe ghebracht hebbende/
hebben het eynde haer voornemens gheopenbaert en ten
effecte ghebracht/ namentlick de landen ende steden in haer
ghewelt wesende den ghemeenen Opanden overghelevert/
ende den seluen vanden gheheelen Welstandt/ die gherefor-
meerde Religie/ Gherechtigeden/ Wyheden/ Privilegien
ende Loffelijcke ghebruycken berooft en in oncallyckel wa-
richeden ghebracht/ ende voorts soopenbaerlijck als onder
de handt ghetracht/ met brieven aen verscheyden steden ge-
sonden en anderstints/ omme den steden van Hollandt ende
Zeelandt oock daer toe te brengen/ ofte onder den seluen
scheuringhe ende diuisie te maecten/ ende hoewel veele van
hem-luyden inde Regieringhe en t' Gouvernement geweest
zijnde/ als oock eenighe Dienaers des Goddelickē Woorts
(wiens verraderie ende hypocrisie te seer notoir was) byden
ghemeenen Opanden ghebleuen zijn/ hebbende de Waere
Christelijcke Religie aff-ghegaen ende openbaerlijcken ver-
laeckt: Soo staet nochtans ten hoochsten te beduchten dat
veel anderē (wiens handelinghe so opēbaer niet en is) hen als
boncken vā t'woorsz vier des tweedzachts en oneenicheyts
inde landē van Hollandt Zeelāt en andere vereenichde Pro-
vintien verspreyt hebben/ en dat de selve so wel inde Kercke-
lijcke als werelclijcke Regieringe onder t'woorsz pretert van
Religie hem indringende/ dese Landen gheerne in ghelijcke
staet louden brengen als sy haer eyghen Vader-landt hebbē
ghedaē / maer dat sy-luyden hem inde weech vindende den
Statē van Hollandt/ Zeelandt en Vriesslant/ mitzgaders die
ouerghebleuen Heeren vanden huyse van Nassau en haere
gheaffectioneerden/ nyet en weten by wat middelen sy-luy-
den alle die vanden woorsz huyse van Nassau/ de Edelē/ die
Magistraten vanden Steden van Hollandt/ Zeelant ende
Vriesslant/ ende anderen wiens onveranderlijcke getrou-
wichheydt voorde defencie vande Landen ten vollē beprouft
ende besocht is/ vermaecten/ en in haet/ opspraeck/ en nae-
dencken

dencken vande ghe-meente ende al de werelt souden conne
brenghen/der Landen wel-varen ende middellē tot niet macc-
ken/vreemde ende onghewende Regteringhen vooz staen/
niet verstanden en̄ oneenichreden inde Landen brengen ende
voeden/hier toe verstaen de Staten dat gheloopt en̄ ghe-
draeft/gheschreuen en̄ ghesonden wort nacht ende dach/en̄
dat veele eenvoudighe menschen schandelijcken misleypde
worden/de welcke haere misleypdinghe eerst beclagen sullē/
(ten spij-luyden daer van in tijds desisterē/) als het te laet
en̄ de sake byten remedie wesen sal/gelijc die exēpelen van-
de andere Provincien en̄ steden daer van noch soo versch en̄
nogoit zijn/dat ten hoochsten te verwonderē is dat by veele
ende bysonder by eenige Dienaers des Goddelijckē woortz
de selue tot gheen beter spieghel ghebruyct en worden.

Die Staeten vooz n̄ vertrouwen her vastelijcken dat
de Co^{ke}. Ma^{te}. van Enghelandt (die Godt den Hee-
re Almachtich niet soo groote wysheyt/voozlichtic-
heyt/goedertierenheyt en̄ Conincklijke deuchden heeft
begaeft) het loflijcke Tractaet tusschen haere Ma^{te}. ende de
vereenichde Neder-landen ghemaect niet en sal tot niet lae-
ten loopē/ofte haer vā dese landen schepdē/wt saecke dat de
Staten begeeren te hant houdē en̄ vooz te staen egene daer-
omme spij-luyden indē Oirloghe gecomen zijn/so veel dypfē
menschē gebleuen / so veel landen en̄ steden gherupneert en̄
inde wterste desolatie sijn en̄ vooz de conseruatie van welcke
hare Ma^{te} secours verlocht en̄ beloofte is/maer hebbē veel eer
een vast betrouwē dat hare Ma^{te}. van stantuaestichyt vā den
Staten wel bericht zijnde haer secours vermeerderē/en̄ dat
Godt den Heere Almachtich hare Ma^{te}. hart en̄ ooc die har-
ten van andere Christelijcke Potentaten te meer verweckē
sal/ totte hant-houdinge en̄ wt-voeringe vā onse rechtuaer-
dighe saecke: Ten welcken eynde die Statē vooz n̄ tot brāt-
woordinghe van zijne Ex^{te}. ouergelueerde gheschijftē hare
resolutie

resolutie sulcx gedreffeert hebben dat sy met byper consciëtie
voor God den Heere Almachtich en alle die werelt moghen
verclaeren niet anders als der lande welstandt en bysonder
Godes eere en glorie / de behoudensse van voorsz Christelicke
Religie / die gherechticheyt / bysheden privilegien en lof-
felijcke ghebruycken vande Lande / (die welcke sulwde vol-
gende hun opgelegden Ampt voor te staen en op hare naco-
melingen te trāsmittore sijn verbondē en by eede verplicht /)
daer mede te vorderen en selue doende / verstaē sy hare Co.
Ma^r. en zyne Er^e. die meeste eere en dienste te doen / sonder
dat sy ghelouē dat hare Ma^r. van hem sulden daer jegenst
vet sal begeeren / nademael sy totte hantbondinge van dien
het secours belieft heeft te accorderen / pimmers en is niet te
ghelouē dat hare Ma^r. meeninge ofte wille is dat zyne Er^e.
eenige auctoriteyt in dese landen sal worden toegelat / jeghs
die bysheden / gerechticheyde / privilegien en loffelijcke ge-
bruyckē der seluer strydende / nademael hare Ma^r. het dese-
reren vande auctoriteyt originelick aen zijne Er^e. gedaen / de
welcke nochtans (sane en niet judaice verstaen zijnde) mette
welvaert / gerechticheyt / bysheden / privilegie en loffelijcke
ghebruycken der landen wel mochte bestaen / so qualicken
ghenomē heeft dat sy deur eenen specialē Gesante die revo-
catie vā dien heeft doen vorderen / en niet sonder swaricheyt
daer vā qualicken gedwertert is gewordē / maer is hooch-
lijcken te beduchten dat die ghene die van zyne Er^e. autho-
riteyt hoochste spreken / of die executie van ghelijcke vooz-
men als in Vlaenderen is ghedaen / int maecten van een of-
keer van minen Heere die Prince vā Orangien H. S. ende
den Staten van Hollandt en Zeelant / ofte ten minsten hare
eygen auctoriteyt / beurse en prouffijt soucken te vordere / en
deur hem sulden hant en na haren welgenallen mit confusie
begeeren gedaen te hebben t' gene niet goede correspondētie
deur den Staeten so generael / als particulier deurden Sou-
verneurs vande Provintien / Ouersten / en andere Officiers
ordentlic-

ordentlichen behoort te ghestyden. Willende de Staten
voorz den voorsz Dienaren en allen anderen haere Hede-
broederen / nochmaels wel rondelijcken by desen verclaren
dat sy met Godes hulpe hopen onberanderlyckē te continu-
eren / int hanthouden vande Welstant deser landen en byso-
der van ware Christelycke ghereformeerde Religie / die ge-
rechticheyt / Wypheden / Privilegien en loffelijcke gebryue-
ken der seluer / daervoore sy in d' Orloge getredē zyn / so deel
geleden en doek mit hare Ma^r. en zyne Er^e. getraectert heb-
ben / en sullen hieertraectert mit hare Ma^r. ghemaeckt onder-
houden en die anhoorticheyt zyne Er^e. Wettelicken compete-
rende hanthouden / en daer toe by alle middelen arbeiden /
onime mit eenicheyt en goede correspondentie soo mit zyne
Er^e. als andere Heeren elc in hare respect en ampt / en nae-
mentlijcken in de mitte andere Vereenichde Provincien / Re-
den en leden vanden die landen te helpen conserueren / Be-
geerende en ampt-haluen Ordonnerende den voorsz en alle
anderē Dienaren des Goddelijckē Woorts alle hare actien
tot goede eenicheyt / stichtinge en opbouwinge vande Chri-
stelycke Kercke te dingeren / hem te spiegelen in de exem-
len vanden onderganck der Kercken in Vlaenderen / en heñ
wachten van ghelijcken cours als aldaer ghenomen is ge-
weest / ende voorts God den Heere bidden vooz alle hooghe
en laeghe Ouericheden / dat sy hen tot ghelijcken cours niet
en laeten brenghen / maer in goede eenicheyt elc haer opge-
leyde Ampt tot vorderinghe vanden Welstant deser landen
wt. voeren. Ghedaen tot Haerlem den xvi^{en}. Octobris xv^c.
seuen en tachtich / Ter Ordonnantie vande Staeten / On-
derghetepkent

C. de Rechtere.

VERTOOCH, BYDEN DIENAERS des Goddelijcken Woords van vveghe den Kercken van Hollandt ghedaē den Staten van Hollandt in Octobrij xv^e. seventachtich.

Edele, Wijse, vermoghende Heeren, Alsoo uwe E. E. beliefe heeft voor Pinxteren lestieden/ eenighe Dienaerē des Goddelijcken Woords alhier inden Haeghe te beroepen/ ende den selven door haere Ghecommitteerde eenighe saecken aen te gheuen ende te berichten/ dienlijck tot de conseruatie en vorderinghe des Landts ende der Kercken Gods: So ist dat de voorsz Dienaers van soodanich haer wederbaren rappoort ghebaen hebben inden particulieren Synode/ na ghewooneghede der Kercken die Jaer ghehouden: Alwaer goetghevonden is ernighe te ordonneren die van weghen der Christelijcke Gheemeente / ter noode ende ter geleghentheyde haer by tuwe E. E. souden laeten vmden / om tuwe E. E. den Welstandt ende conseruatie des Landts en Kercken Christi te recommanderen: Besonderlijck de vymoedicheyde nemende om sulcks te doen / wt dien dat uwe E. E. gheleest heeft door haere Ghecommitteerde voorsz op datmael hen aen te gheuen/ soo hen yet voorbiele dat tot den Ampte van uwe E. E. gehoorde/ dat sy tot uwe E. E. selue comen souden/ uwe E. E. wilden haer in alle minicheyde aenhoozen: Nu ist alsoo dat alle de Kercken van Zupde en Hoordt/ hollandt eenighe verordineert hebben (als oock doen de Walsche Kercken in dese Landen zijnde) om van gheene noodich waere uwe E. E. aen te sprecken / waeromme binnen d'ye weken herwaerts alke de gheputererde hier zijnde van voornemen waeren by uwe E. E. te comen / dan alsoo die ghelegghentheyde sich alsdoen niet en presenteerde/ hebben die gheene weleke verder gheseten zijn / den Remonstranten teghenwoordich last ghelaeten/ omme selue by uwe E. E. wt te riechten.

Soo en kunnen de Remonstranten dan (E. E. wijse Heeren) niet laten/ uwe E. E. godmoedelijck aen te dienen dat de Dienaers des Woords alsoinne in Hollandt byden vromen Christenen en goede Patrioten

een groote droefheyde des herten speuren ende dat sy selfs oock als
voort anders der Christeliker Gheueente niet weynich bedroeft en
zyn/ om dieswille dat sy sien dat niet alleen de conrs onses voordeels
op den algheneynen vbande des Vaderlands ende der Kercken
Christi nu langh seer is ghestoptet / maer oock dat de Landen groot
afbreuck lijdē / jae gheschapen sijn in verberf te gheraecten / doordien
dat tusschen den Regenten van hooghen ende leeghen Staete / ende
tusschen de gheueerde Provincien gheenling en is die Wntē en een-
drachticheyde die tot s' Landes behoudenisse gherequireert wort en-
de te wenschen is / jae laeten hen seer veel beduncken / dat hoochlijc te
vresen sy dat het lofflijck Verbondt / tusschen haere Ma^r. van Eng-
landt ende dese Provincien ghemaect / gheheel te niet sal loopen ende
de partijen sich sullen comen te schepden / Ende alsoo een peggelijck
woom Burgher / Inghelēten ende goet Christen wel mach iae schul-
dich is te bevorderen t'gheene tot s'ghemeē Landts conseruatie is die-
nende / byde gheene die inde Regieringhe ghestelt sijn / veel meer de
Dienaers des Goddelijcken Woordes die Godt die ghenade ghedaen
heeft om te sijn zijne Sepnd-boden ende Regierders in sijnen Duple /
Soo willen sy Remonstranten met desen hertgrondelijck om Chri-
sti wille ghebeden hebben / Nadien sy verstaen uwe E. E. vergadert
te sijn / om syne Excel. te antwoorden ende te soucken te voldoen / dat
de selue op niet anders siende dā op de cere Godts ende behoudenisse
des Landts ende der Kercken / sulcken beduyt willen maeckē als tot
soodanich een lofflijck epndt ende hooch-nutte ende noodighe saecke
dienstelijck is / de Remonstranten uwe E. dat sy die conseruatie des
Landts ende der Kercken behertighen : Maer alsoo het by wijlen
compt dat sodanighe middelen tot behoudenisse voorgenomen wor-
den die daer toe niet soo seer en strecken / ouermidts daer sonstijns pet
is d'welck het ghesicht des ghelonden oordeels is belettede : So bid-
den die Remonstranten Godt Almachtich uwe E. E. meer en meer
te willen verleenen syne Goddelijcke gratie / om van sulcke beletselen
ledich zijnde een goede resolutie te nemen / dat niet uwer E. E. (op een-
ighe niet so gewichtighe differenten blijuende staen) door de lāgdue-
richeyde der handelinghe meer comen te verliesen / (want de vbande
niet en rust) als mistchien t'gheene daerom het verschil is importeert /
dat oock d'offentie teghen haere Ma^r. ende Ex. niet grooter en wor-
de door eenighe voorghetwende swaricheyde oft door langher ophou-
den : Menghesten dat uwe E. E. weten dat het beter is die goede gun-
ste vande

ke hadde selue haere **Ma.** ende **Er.** te behonden als daer na weder te vercrijghen / **Zimmers** ist uwer **E.** bekendt ghelijck wy dooz een drachticheyde bestaen / dat alsoo onse tweedzacht het eenighe middel is / waer dooz de alghemeyne **Dpand** het **Landt** en de **Kercke** t'onderbrenghen soude moghen: **Daer** van de **Kemonstranten** verstaen / dat hy hem hoochlyck is beroemende ende daer op betrouwende / en dat niet te vergeefs / **Want** oock die **Heere Christus** (soo uwe **E. wesen**) seght: **Dat** alle **Ryck** in hem seluen ghedeelt verstoort moet worden / daeromme die **Kemonstranten** uwe **E. E.** betrouwen dat sy na den **breede** ende **eenicheyde** trachten en de selue naefaghen sullen / ten **1. Pet. 3.** eynde niet tot ons gheleght werde t'gheene dat d'**Apostel Paulus** tot den **Galaten** in een ander materie spreeckt: **Soo** ghy malcanderen **Galat. 5.** biste / liet toe / dat ghy van malcanderen niet verteert en werde.

Ende en connen de **Kemonstranten** mits t'gheene voorsz byt een **Christelike** sochuldicheyde voozde **Kercken** ende des **Lants** welbaren / en wt schuldighe plicht die sy den selue ende uwe **E. E.** schuldich zijn / niet nalaeten opt alderootmoedichste te bidden dat uwe **E. dese** laecke willen ter herten nemen / ende der **Kemonstranten** onderdanighe beede hen ten besten affnemen / **Welck** doende etc.